

1 HAZİRAN İTİBARIYLA KÜTÜPHANELERİN YENİDEN HİZMETE AÇILACAK OLMASI NEDENİYLE COVID-19 PANDEMİ SONRASI HALK VE BELEDİYE KÜTÜPHANELERİNDE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

7'den 70'e farklı kullanıcı türlerine farklı hizmetler sunan halk kütüphaneleri, içinde bulunduğumuz pandemi sürecinde ülkemizde görülen ilk vakadan kısa bir süre sonra kullanıcı hizmetine kapatılmıştır. Covid -19 salgını ülkemizde henüz etkisini yitirmiş, sona ermiş değildir. Sağlık Bakanlığı tarafından hala evde kal çağrıları ısrarla devam etmektedir.

Kontrollü sosyal hayat ile normalleşme sürecine adımlar atılmış olsa da halk kütüphanelerinde sadece "kontrollü sosyal hayat" önlemleri olarak, virüsün yayılmasını önlemek yeterli görünmemektedir. Hizmet sundukları kitlenin genişliği ve çeşitliliği sosyal mesafenin korunmasını ve temastan kaçınma yollarını güçleştirmektedir.

Yeni normale uyum olarak tabir edilen kuralların belirlenmesi ve benimsenmesi açısından evde kal çağrısının sona ereceği güne kadar kütüphaneler kullanıcı hizmetine kapalı tutulmalıdır. Halk kütüphanelerinde; ders çalışma alanları, ödünç verme hizmetleri ve kültürel etkinliklere kapalı olması daha doğru olacaktır.

Ortaya koyduğumuz sebeplere rağmen normalleşme sürecinde halk kütüphanelerinin kullanıcı hizmetine açılması karara bağlanırsa uyulacak tedbirlerin titizlikle hazırlanması ve uygulamaya konulması gerekmektedir. Bebekler, çocuklar, yaşlılar, değişik yaş gruplarında öğrenci ve yetişkinlerden oluşan kullanıcı kitlesine bakacak olursak, halk kütüphaneleri kullanıcı hizmetine açılmadan önce derinlemesine ve detaylı bir hazırlık süreci sonucunda hizmete açılmalıdır.

ÖNERİLER

Genel

- Kütüphane toplantılarını çevrimiçi gerçekleştirmek (özellikle eş güdüm toplantıları için).
- Kütüphanenin girişinde, salonlarda ve asansörde sosyal mesafenin korunması için zemine yerleştirilecek işaretlerle bekleme alanları belirlemek.
- Kütüphane personelinin yeni normalde mesleki anlamda gelişim için güncel literatürü takip etmelerini, kütüphanecilik alanında düzenlenen web seminerlerine ve eğitimlere katılımı teşvik edilmesini sağlamak.

Temizlik

- Kütüphaneleri kullanıcı hizmetine açılmadan önce ilaçlamak ve steril bir ortam oluşturmak.
- Günlük temizliğin süresini artırmak ve sıklaştırmak.
- Girişte zorunlu olmak kaydıyla, her katta en az 1 adet alkol bazlı el antiseptiği bulundurmak,
- Tuvaletlerin çıkışında ve rahatça görülecek bir yerde alkol bazlı el antiseptiği bulundurmak.
- Kütüphanedeki internet/bilgisayar salonlarında hizmet vermeye başladığında sosyal mesafeyi gözeterek şekilde oturma düzenini sağlamak ve kullanıcı kalktıktan sonra klavye, masa, sandalye ve benzeri kullanmış olduğu eşyaları anında temizlemek.

- Merkezi klima /havalandırma sistemlerinin mümkün mertebe kullanılmaması, kullanımı zorunlu ise bakımlarının ve temizliğinin sık sık yapmak.
- Ortak kullanılan eşyaların (çalışma masaları, sandalyeler, merdiven korkulukları çay, çorba makineleri vb.) ve alanların daha sık temizlenmesini sağlamak.
- Tuvaletlerin daha sık temizlenmesini sağlamak ve sıvı sabunları sürekli kontrol ederek eksildikçe tamamlamak.
- Virüse karşı Nano Gümüş İyon içerikli dezenfektan almak için gerekli bütçeyi İl Müdürlükleri ya da Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü tarafından sağlanması.
- Temizlik personelinin maske, yüz siperliği veya koruma gözlüğü, eldiven, tulum ve dezenfektan ihtiyaçlarını karşılamak ve sürekliliğini sağlamak.

Personel

- Hizmete açılmadan önce kütüphane personeline virüs testi yapmak. Böylece hem kütüphane personeli hem kullanıcılar için tehdit oluşturacak gizli hasta unsurunu ortadan kaldırmak.
- Kronik hastalığı bulunan kütüphane personeline idari izin hakkı tanımak.
- İdari izinli personel, personel sayısının yarısını oluşturuyorsa kütüphaneyi kullanıcı hizmetine kapatmak.
- Yıllık izin hakkı bulunan personelin haklarından yararlandırılmasını sağlamak.
- Kütüphane çalışma saatlerinde kısıtlama yapmak. Mesai saatini 8:30-17:30 olacak şekilde planlamak ve haftanın belirli günlerinde çalışmak. Mesai saatleri içinde kullanıcı işlemleri için saat aralığını belirlemek(Örneğin sabahtan 2 saat, öğleden sonra 2 saat gibi).
- Sosyal teması aza indirmek koşulunu sağlamak için personelin dönüşümlü çalışmasını sağlamak.
- Kütüphane personelinin maske, eldiven, yüz siperi veya koruma gözlüğü kullanarak çalışmasını sağlamak, sürekli olabilmesi için yeterli bütçe ödenek sağlamak.
- Kütüphanedeki mescitlerin ortak kullanımına bir süre daha ara vermek.
- Personelin girişte ateşi ölçülerek, il hıfzıssıhha kurumu tarafından belirlenmiş olan ateş seviyesinin üstündeki personelin binaya girişine izin vermemek ve en yakın sağlık kuruluşuna başvurmasını sağlamak.
- Personel için ayrı tuvalet ve lavabo düzeni oluşturmak.
- Personeli süreçle ilgili aşama aşama bilgilendirmek, yeni belirlenen kurallara uyumunu ve özümsemesini sağlamak.
- Çalışma düzeni, uygulamalar, beklentiler vb. konularda personelle açık ve net iletişim sağlamak ve oryantasyona tabi tutmak.

Kullanıcı

- Maskesi olmayan kullanıcıları kütüphaneye almamak.
- Ders çalışma salonlarında masalar arasında en az 1,5 metrelik mesafe oluşturmak ve her masada 1 kişi oturacak şekilde düzenleyerek sosyal mesafenin korunmasını sağlamak.
- Masaları numaralandırmak ve hangi masada kimin oturduğunun tespiti için girişte kayıt oluşturmak.
- Kullanıcı kütüphaneyi terk ettikten sonra kullandığı masanın ve sandalyenin temizliği hemen yapılamayacaksa o gün o masaya başka kullanıcının alınmamasını sağlamak.
- Ödünç verme işlemlerini biraz daha ertelemek, kullanıcıları bakanlığın elektronik kaynakları başta olmak üzere diğer ücretsiz platformlara yönlendirmek(kütüphanem cepte e-kitap, sesli kitap vb.).
- Ödünç verme hizmetini başladıktan sonra belirli bir süre kapalı raf düzenine geçerek, kullanıcının talep ettiği kitabın raftaki konumuna personel tarafından erişilmesini sağlamak.
- İade gelen kitapları sağlık kurulundan alınan bilgiler kapsamında belirli bir süre karantina alanlarında/odalarında tutmak (Çek Cumhuriyetinde 15 gün).
- Ödünç, iade, danışma bankoları başta olmak üzere plastik seperetörler ile kullanıcı ve personel temasını engelleyen koruyucu önlemlerin alınmasını sağlamak.
- İnternet/bilgisayar salonlarında kullanımına bir süre daha ara vermek.
- Kütüphane içinde kullanıcılar için COVID-19 ile ilgili gerekli bilgi ve uyulması gereken tedbirlerin yer aldığı afiş ve broşürler asmak.
- Kütüphanenin sosyal aktivitelerini iptal etmek (söyleşiler, atölyeler, konserler vb.).
- Çevrim içi etkinlikler sunarak etkinlikleri sosyal medya ağları ve web siteler aracılığı ile etkin kılmak.
- Kullanıcıların girişte ateşi ölçülerek, il hızı sıhha tarafından belirlenmiş olan ateş seviyesinin üstündeki kullanıcıların binaya girişine izin vermemek ve en yakın sağlık kuruluşuna başvurmalarını sağlamak.
- Pandemi sürecinde kütüphane web sayfasını ve sosyal medya araçlarını iletişim, bilgilendirme ve sosyal etkileşim amaçlı etkin kullanılmasını sağlamak.
- Kullanıcıların doğru ve net biçimde bilgilendirilmesini sağlamak. Kütüphane hizmetlerinde olan değişikliklerin, yeni uyum kurallarının ve uygulamaların halk kütüphanelerinin web sayfaları ve sosyal medya hesapları üzerinden duyurusunu yapmak.

Bütçe

- Temizlik personeli için kullan-at özel tulumlar, kask, eldiven ve maske ihtiyacını tartışmasız ve tereddütsüz gidermek.
- Kütüphane personelinin maske, eldiven, yüz siperi veya koruma gözlüğü kullanarak çalışmasını sağlamak, sürekli olabilmesi için yeterli bütçe ödenek sağlamak.

- Temizlik elemanı bulunmayan ya da binanın mevcut durumuna göre temizlik elemanı yeterli olmayan kütüphaneler için İŞKUR üzerinden temizlik elemanı temin etmek (Toplum Yararına Programı TYP kapsamında).
- Her kütüphaneye bütçe doğrultusunda kitap sterilizasyonu makinesi tedarik edilmesinin sağlamak.

Bina

- Halk kütüphaneleri; il, ilçe, şube, bebek, çocuk ve gençlik kütüphaneleri olarak çeşitlenmektedir. Her bina kendine has özelliklere sahiptir. Bina koşulları her kütüphane için farklı özellik arz etmektedir. Dolayısıyla bina ile ilgili alınacak tedbirlerin her kütüphanenin kendi özelinde değişkenlik göstereceğini ve önceliklerin değişik olabileceğini göz önünde bulundurmak.
- Fiziki koşulların uygululuğuna göre salonlardaki oturma düzenini kütüphane kapasitesinin 1/3 oranına düşürmek.
- Asansörlerin kapasitelerine göre düzenleme yapmak. 1- 3 kişilik kapasitesi olan asansörler için 1 kişi, 4 - 6 kişilik kapasitesi olan asansörler için 2 kişinin kullanacağı şekilde kullanım düzeni sağlamak.
- İade alınacak kitaplar için bina girişlerinde alan oluşturmak.
- Tuvalet ve lavaboları, personel için ayrı ve kullanıcı için ayrı olacak biçimde düzenlemek.
- Evde kal çağrısı bitinceye kadar kullanıcılara, limitli sayıda ve limitli saatlerde kütüphaneyi kullandırmak.
- Havalandırması bulunmayan binalarda il ve ilçe pandemi kurullarından görüş almak.

SONUÇ

Dünyayı etkisi altına alan COVID-19 salgını toplumun halk kütüphanelerine olan gereksinimini ve meylini bir kez daha ortaya koydu. Ev ve iş yerinden sonra insanların bir araya geldiği üçüncü mekan olarak kabul gören kütüphaneler de pandemi sürecinden payına düşeni aldı. COVID-19 salgınına karşı alınan tedbirler kapsamında ilk vakanın görülmesinin hemen ardından kütüphaneler kullanıcı hizmetlerine kapatılmıştır.

Normalleşme sürecine adım adım ilerlediğimiz şu günlerde halk kütüphanelerinin kullanıcı hizmetlerine açılması konusu hassasiyetle gözden geçirilmeli ve kullanıcı hizmetine bir süre daha açılmamalıdır. Sağlık Bakanlığının ve bilim kurulunun ısrarla vurguladığı evde kal çağrısına uymak, sosyal mesafeyi koruyarak teması en asgari düzeye indirmek şu aşamada hala zaruridir.

Salgınla ilgili oluşacak ikinci bir dalga senaryolarına karşılık tedbirler ülke genelinde sürdürülürken halk kütüphanelerinin bu senaryo dışında tutulması büyük bir ihmal olur. Sosyalleşme alanları olan halk kütüphanelerinde sosyal izolasyonu sürdürürken göz önünde bulundurulması gereken iki temel husus vardır. Birincisi virüsün yayılma hızı, ikincisi de virüs taşıdığını bilmeyen ve hastalığa dair hiçbir bulgu taşımayan kişilerdir. Vatandaşların test yaptırılmaları belli bir koşula bağlıken bu iki risk faktörü yok sayılmamalıdır.

Buldukları bölgenin ve yapının özelliklerine bağlı olarak bazı farklılıklar gösterse de halk kütüphanelerinin okuyucu hizmetine açılmamasını gerektiren hususları genel bir biçimde şöyle maddelemek mümkün;

- Birer kültür merkezi haline gelen halk kütüphanelerinde pek çok kullanıcı bu mekanları sosyal ve kültürel yaşama dahil olmak için kullanmaktadır. Temas doğuran bu davranışlar salgına kapı aralayacaktır.
- Ders çalışmak için gelen kullanıcıların saatlerce kütüphane salonlarında bulunması, aynı mekanı paylaştığı diğer kullanıcılar ve personelle uzun süre temas halinde olması risklidir. Taşıyıcı olduğunu bilmeyen ve herhangi bir belirti göstermeyen bir kullanıcının mevcudiyeti aynı ortamı paylaştığı kişilere virüs bulaştırmasına yol açacaktır.
- Aynı biçimde virüs kapmış fakat hastalığa dair herhangi bir belirti taşımayan kütüphane personelinin başka bir personele ve kullanıcıya hastalığı bulaştırma ihtimali risk unsuru olarak karşımıza çıkacaktır.
- Basılı kaynakların (kitap, dergi, gazete vb.) kullanımından, ödünç ve iade işlemlerinden kaynaklanan sirkülasyon virüsün birbirinden bağımsız oldukça geniş bir alana transfer edilmesine zemin hazırlayacaktır.
- Hijyenin öneminin arttığı bu süreçte temizlik personeli olmayan kütüphaneler ayrı bir risk unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Ortak alanların, lavabo ve tuvaletlerin düzenli aralıklarla temizlenmeyen ve steril hale getirilemeyen kütüphanelerde salgın riski büyük olacaktır.
- Kullanıcı hizmetine açık salon ve bölümlerin havalandırma alanlarının yetersiz ve klima kullanımının yoğun olduğu kütüphaneler salgın ortamına zemin hazırlamaktadır. Maske ile alınacak tedbirler bu noktada yetersiz kalacaktır.
- Personel ve tedbirler kapsamında ekipman sıkıntısı çeken kütüphaneler bölgeleri için tehdit oluşturacaktır.

Ülkemizde salgınla mücadele etmenin en temel yolu yayılmasını önlemektir. Kamu vicdanını yüreğinde taşıyan her türlü iradede olduğu gibi halk kütüphanelerinde de bu önlemlerden yana bir duruş sergilenmeye devam edilmelidir. Anlık bir ihmalin yaratacağı sonuçların bedeli ağır olacaktır.

Yukarıda bahsi geçen konular göz önünde bulundurulduğunda ticari hiçbir kaygı gütmeyen halk kütüphanelerinin normalleşme sürecinde atılacak adımlara dahil edilmesi için acele edilmemelidir. Halk kütüphanelerinin pandemi şartlarında toplumsal rolleri bunun için uygun değildir. Sağlık Bakanlığının sosyal izolasyonun korunmasına yönelik ısrarla yaptığı çağrılar nedensiz değildir. Gecesini gündüzüne katmış sağlık personelinin yanı sıra salgınla mücadele etmek her vatandaşın ülkesine karşı olan toplumsal bilinci ve sorumluluğu olmalıdır. Ancak bu anlayış ve titizlikle yayılımı önlemek mümkün olacaktır.

**TÜRK
KÜTÜPHANECİLER
DERNEĞİ**